

3. Výkonnost odvětví

Meziroční dynamika HPH byla v roce 2015 nejvyšší za posledních osm let

Růst HPH v ČR táhl zpracovatelský průmysl, v celé EU ale tuto roli plní seskupení odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství

Přidaná hodnota v převážně exportně orientovaném zpracovatelském průmyslu rostla (podobně jako loni) oproti celé ekonomice téměř dvojnásobným tempem

Ze služeb rostla přidaná hodnota nejvíce v informačních a komunikačních činnostech

Významnějšímu růstu nových pracovních míst ve finančním sektoru zřejmě brání nákladové tlaky vlivem silné konkurence

Průmyslová produkce si udržela vysoká růstová tempa zásluhou dominantního zpracovatelského průmyslu profitujícího především z dosud silné domácí i zahraniční poptávky po dopravních prostředcích a jejich komponentech

Do pozice nejsilnější rostoucího zpracovatelského oboru se vrátila výroba motorových vozidel. Na vně silné zahraniční i domácí poptávky se pohybovalo i gumárenství a plastikářství, jehož produkce meziročně posílila nejvíce od roku 2007

Z významnějších zpracovatelských oborů

Velmi dobrá kondice ekonomiky ČR se v roce 2015 prolínala do všech klíčových odvětví. Hrubá přidaná hodnota (HPH)¹ pokračovala v mezičtvrtletním růstu již pojedenačtveř v řadě (déle než v období krátkodobého oživení po hluboké recesi v roce 2009). Meziroční dynamika HPH (+3,8 %) byla nejvyšší po roce 2007. Podobně jako v předešlém roce si klíčovou roli udržel zpracovatelský průmysl, který přispěl k růstu HPH v celé ekonomice celou polovinou, vcelku rovnoměrně dále přidala všechna hlavní uskupení služeb (s mírnou převahou váhově dominantního shluku odvětví obchod, doprava, ubytování a stravování).

Ve zpracovatelském průmyslu přidaná hodnota v prvních třech čtvrtletích roku nadále zrychlovala až na 8,9 %, na konci roku rostla (proti vysoké loňské základně) o 6,6 %. Celková zaměstnanost byla v roce 2015, podobně jako v předchozím roce, o téměř 2 % vyšší. Růstové tempo odpracované doby se však zdvojnásobilo - na 4 % (v samotném 4. čtvrtletí pak bylo meziročně odpracováno dokonce o 8,2 % hodin více). Na úspěšný předešlý rok navázalo i stavebnictví, jehož HPH v průběhu roku 2015 zrychlovala (až na 4,7 % ve 4. čtvrtletí), podobně jako odpracovaná doba jeho zaměstnanci. V seskupení odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství HPH po vysokém loňském růstu (+5,9 %) fakticky stagnovala. Dlouhotrvající sucha snížila hlavně úrodu píce, brambor či zeleniny.

V odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství se HPH v roce 2015 navýšila o skromnějších 2,5 %, přesto šlo o nejlepší výsledek za posledních pět let. Odvětví profitovalo z pozitivních nálad spotřebitelů podpořených vysokým růstem zaměstnanosti i reálných mezd, četnějších příjezdů domácích i zahraničních hostů i z vyšší poptávky po nákladní dopravě. Již pět let naopak trval růst profesních, vědeckých, technických a administrativních činností (naposledy o 4,3 %) podpořený vyššími výkony pracovních agentur i rostoucí poptávkou po projektových činnostech. Dlouhodobě se daří také informačním a komunikačním činnostem, kde HPH akcelerovala na nejvyšší tempo po roce 2007. O 4 % se zvýšila HPH ve finančnictví, celková zaměstnanost se však již druhý rok po sobě snížila. Po třech letech faktické stagnace zrychlila HPH ve veřejných službách² na 2,6 % (nejvíce od roku 2002). Přispěly k tomu pozvolna rostoucí zaměstnanost napříč všemi dílčími odvětvími v kombinaci s navýšením platových tarifů na konci roku 2014.

Průmysl svým výkonem (měřeným indexem průmyslové produkce)³ navázal v roce 2015 na úspěšný loňský rok, když posílil o 4,6 %. V samotném 4. čtvrtletí ale již jeho meziroční růst polevil na 2,7 % (po očištění o počet pracovních dní) a v mezičtvrtletním vyjádření de facto stagnoval již podruhé v řadě. Celé odvětví táhl obdobně jako v předchozích dvou letech výhradně zpracovatelský průmysl. Produkce v těžbě a dobývání poznamenané dlouhodobým útlumem těžby zejména černého uhlí nadále klesala, byť mírnějšími tempy (o 1,7 %, oproti více než 6 % v průměru za období 2012–14). Neplánované snížení výrobních kapacit v jaderných elektrárnách se pak citelně odrazilo v nižší produkci v energetice (v 2. pololetí meziročně slabší o bezmála 6 %), s mírnými poklesy produkce se však toto odvětví potýká dlouhodobě.

Dominantní roli sehrála (podobně jako v letech nejsilnější konjunktury) výroba dopravních prostředků, když v roce 2015 přispěla k meziročnímu růstu v celém průmyslu téměř z poloviny (čtvrtinu dále v úhrnu přidaly hlavní subdodavatelské obory – výroba elektrických zařízení a výroba pryžových a plastových výrobků). Produkce výrobců motorových vozidel rostla ze všech zpracovatelských oborů nejdynamičtěji (+11,5 %). Byl překonán dosavadní rekord v počtu vyrobených osobních automobilů, dařilo se ale i výrobcům autobusů a nákladních vozů. Naopak produkce počítačů, elektronických a optických přístrojů, která byla v předchozích dvou letech nejdynamičtějším oborem, v průběhu roku zpomalovala (z 8,4 % v 1. čtvrtletí k faktické stagnaci na konci roku). S nepříznivými tendencemi

¹ Pokud není uvedeno jinak, jedná se o údaje v reálném vyjádření a očištěné o sezónní vlivy.

² Sestávají se z dílčích odvětví: Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

³ Zahnující odvětví dle CZ-NACE: B (Těžba a dobývání), C (Zpracovatelský průmysl), D (Energetika).

<p>klesala celoroční produkce jen v hutnictví (vlivem přebytku oceli na evropských trzích) a chemickém průmyslu (vlivem havárií výrobních zařízení)</p>	<p>se v průběhu roku 2015 potýkaly také hutnictví a zejména chemický průmysl, jejichž produkce ve 2. pololetí meziročně oslabila o více než 4 %, resp. 13 %. Mírnými, ale stabilními tempy se v posledních letech navyšovala produkce ve váhově významných a vnitřně diverzifikovaných odvětvích – strojírenství a také potravinářství (kde růst o 4,6 % znamenal nejvyšší dynamiku po roce 2001).</p>
<p>Vyšší poptávka ze zahraniční napomohla k prvnímu oživení odvětvího průmyslu po deseti letech</p>	<p>Meziročně vyšší produkce dosáhla v roce 2015 i většina menších, dlouhodobě spíše útlumových odvětví. U výrobců oděvů profitujících ze zahraniční poptávky šlo přitom o první růst (o 10,7 %) po deseti letech. K tomuto obratu mohl přispět vývoj některých specializovaných segmentů oboru (např. pracovních či sportovních oděvů). Oživení v textilním, papírenském či nábytkářském průmyslu trvá již bezmála tři roky. Naopak produkce v tiskárenství a dřevozpracujícím průmyslu se jako u jediných zpracovatelských oborů od doby ukončení poslední recese ekonomiky nezvýšila, (proti roku 2013 byla shodně o téměř 5 % nižší). Přestože produkce celého průmyslu převyšovala v roce 2015 úroveň dosaženou před sedmi lety bezmála o 8 %, téměř polovina zpracovatelských oborů úroveň vrcholu konjunktury stále nedosáhla (výrobci nápojů, oděvů a tiskárenský průmysl byli čtvrtinu pod ní, z větších oborů šlo o chemický průmysl, hutnictví a výrobu ostatních nekovových minerálních výrobků).</p>
<p>Úrovně reálné produkce z vrcholu konjunktury stále nedosáhla téměř polovina zpracovatelských oborů, u producentů motorových vozidel již však byla o téměř dvě třetiny vyšší</p>	<p>Stabilní růst zahraničních zakázek, jakož i výsledky konjunkturálních průzkumů naznačují minimálně v krátkodobém horizontu pokračující příznivé vyhlídky průmyslu. Hodnota nových zakázek byla meziročně vyšší ve všech měsících roku, přestože jejich tempa již většinou nedosahovala loňských dvouciferných hodnot. Dynamika pro většinu oborů klíčových zahraničních zakázek nepolevovala ani ve 4. čtvrtletí (+9,2 %, u výrobců motorových vozidel dokonce posílila na 21,5 %). Ve 2. pololetí naopak mírně klesala hodnota domácích zakázek, vlivem vývoje v hutnictví, strojírenství a především prudkých propadů v chemickém průmyslu. Přetrvává mírně pozitivní důvěra podnikatelů v průmyslu, sezóně očištěná salda indikátorů důvěry dosahují stabilních hodnot již dva roky (po mírném poklesu ve 4. čtvrtletí se na počátku roku 2016 opět vrátily na úroveň typickou pro většinu předchozího roku). Mezi bariérami růstu podniků mírně klesá význam vlivu nedostatečné poptávky, roste role nedostatku materiálu či zařízení a zejména zaměstnanců (na počátku roku 2016 již u 15,4 % podniků, o rok dříve jen u 6,7 %). Příznivý vývoj zahraniční poptávky v celém průmyslu ale prosakuje do silicích růstových temp zaměstnanosti i mezd. V samotném 4. čtvrtletí vzrostl průměrný evidenční počet zaměstnanců v průmyslu (u podniků s 50 a více zaměstnanci) meziročně již 3 % (s nejvyšší dynamikou ve výrobě pryžových a plastových výrobků, výrobě počítačů a automobilovém průmyslu). Podniky ve větší míře převáděly „osvědčené“ agenturní pracovníky do svých kmenových stavů.</p>
<p>Vysoká meziroční dynamika zahraničních průmyslových zakázek přetrvávala i na sklonku roku, zejména u výrobců motorových vozidel</p>	<p>Česko patří v kontextu celé EU dlouhodobě k zemím s nadprůměrnou dynamikou průmyslové produkce. Ta se v roce 2015 zvyšovala pátým nejrychlejším tempem ze všech zemí EU (o rok dříve čtvrtým). Vyšší dynamiky docílilo např. Maďarsko (+7,3 %) a Slovensko (+5,9 %). Irsko (s méně významným a odvětvově velmi specializovaným průmyslem) si již druhý rok po sobě připsalo značný růst (v rozmezí 18 až 21 %), naopak např. v Německu v tutéž dobu osciloval jen kolem 1 %. V EU (2,2 %) podobně jako v ČR (6,7 %) nejvíce posílila odvětví zaměřená na produkci výrobků investiční povahy. Česko patří do skupiny dvanácti zemí, které již překonaly předkrizovou úroveň (rok 2008) průmyslové produkce. Jde převážně o konvergující ekonomiky (vč. ČR), tuto metu překonalo také Irsko (o 40 %) a těsně též Rakousko či Německo. Čtvrtinu pod touto hladinou stále setrvávají Itálie, Španělsko či Finsko.</p>
<p>Podíl podniků, které uvádí jako bariéru růstu nedostatek zaměstnanců, byl na sklonku roku 2015 nejvyšší za poslední 4,5 roku</p>	<p>Klíčový rámec pro výsledky stavebnictví v roce 2015 představovala akcelerace veřejných investic do inženýrských staveb v souvislosti s dočerpáváním financí z rozpočtu EU v končícím programovacím období. Poněkud nezřetelně se naopak dosud projevuje vliv výrazného oživení ekonomiky, když např. produkce pozemního stavitelství proti svému dnu z roku 2013 vzrostla jen o 6 %. Ze zkušeností z dřívější vleklé recese odvětví a přetrvávající nejistoty v souvislosti s odezněním „dopingového“ efektu silného čerpání evropských dotací přistupují stavební firmy opatrně také k tvorbě nových pracovních míst.</p>
<p>Těžště růstu průmyslové produkce v EU je dlouhodobě soustředěno do strategicky položených konvergujících (především středoevropských) ekonomik, a to především zásluhou odvětví vyrábějících investiční produkty</p>	<p>Meziroční tempo stavební produkce v roce 2015 mírně zrychlilo na 7,1 % (z 4,3 % z roku 2014). K růstu celého odvětví ze tří čtvrtin přispělo váhově méně významné</p>
<p>Ráz stavebnictví v roce 2015 z velké části určovalo dočerpávání evropských prostředků na dopravní stavby</p>	
<p>Silící tlak na dočerpání prostředků z rozpočtu EU</p>	

alokovaných na rozvoj dopravní infrastruktury vyústil v prudký meziroční růst produkce inženýrského stavebnictví, nejvyšší za posledních dvanáct let

inženýrské stavebnictví (jehož výkon byl meziročně o šestinu vyšší). V druhé polovině roku však celé stavebnictví ztrácelo dynamiku, když ve 4. čtvrtletí (po odstranění kalendářních vlivů) meziročně posílilo o 1,1 % (a současně zaznamenalo již druhý mezičtvrtletní pokles v řadě). Přestože za celý rok se produkce stavebnictví navýšila nejvíce po roce 2007, proti úrovni konjunkturního roku 2008 byla stále téměř o 15 % nižší.

Během roku 2015 se celková zásoba dosud nerealizovaných stavebních zakázek ztenčila o celou čtvrtinu

Dobré výsledky stavebnictví po většinu roku 2015 byly zčásti odrazem realizace vysoké zásoby loňských nových zakázek na inženýrské stavby (v hodnotě 117 mld. korun, nejvyšší po roce 2008). V 2. pololetí hodnota nových zakázek (v podnicích s 50 a více zaměstnanci) meziročně poklesla o 1,7 %. Zvýšený tlak na dokončení zejména dopravních staveb se na konci roku projevil citelným poklesem zásoby všech dosud nerealizovaných zakázek (meziročně o 38,3 mld. korun), především vlivem čerpání veřejných zakázek z tuzemska a též objednávek ze zahraničí. Zároveň se zvyšovala orientační hodnota u vydaných stavebních povolení (ve 4. čtvrtletí meziročně o 14,9 %), nikoliv však na novou výstavbu, ale na změny dokončených staveb. Poprvé od roku 2008 meziročně vzrostla plocha u nových budov (povolených v roce 2015), především zásluhou nebytových staveb. Může jít o signál, že zrychlený růst ekonomiky začíná vést podniky (v průmyslu či službách) k rozšiřování jejich kapacit.

Výrazný růst plošné velikosti nově povolených nebytových budov

Počet zahájených bytů v bytových domech (BD) rostl již tři roky po sobě, proti vrcholu z období konjunktury (rok 2007) byl ale slabší o 55 %

I přes růst disponibilních příjmů domácností a přetrvávání historicky nízkých úrokových sazeb se bytová výstavba od svého dna (rok 2013) odráží jen zvolna. Počet zahájených bytů vzrostl v roce 2015 o 8,3 % (podobným tempem jako předchozí rok), meziročně bylo více bytů ve všech formách výstavby, vyjma domovů pro seniory, kde pouhých 476 bytů znamenalo druhou nejnižší hodnotu v novodobé historii. Na Prahu připadalo rekordních 57,7 % celorepublikového počtu zahájených bytů v bytových domech (v období vrcholné konjunktury však necelých 40 %).

Územní nerovnoměrnost v zahájené bytové výstavbě se prohlubuje

Zlepšení konjunkturálních ukazatelů ve stavebnictví, krátkodobé vyhlídky příznivější zejména u největších firem, na jejichž bedrech ležela rozhodující část odpovědnosti za realizaci investic do dopravní infrastruktury

Souhrnné saldo důvěry podnikatelů ve stavebnictví se v trendu zlepšuje již od počátku roku 2014 a v listopadu 2015 bylo nejvyšší od ledna 2009. Podíl podniků považujících nedostatečnou poptávku za bariéru vyšší produkce se v rámci roku 2015 snížil o více než 10 p.b. (na 56 %), přesto šlo v evropském kontextu o vysokou hodnotu (EU 35 %, Německo 17 %). Během první poloviny roku se naopak zvýšil podíl podniků v ČR, jimž v růstu brání nedostatek pracovní síly (až na 8,5 % v červnu 2015, což bylo nejvíce od prosince 2008). Na vyšší poptávku reagovaly letos stavební firmy intenzivnějším využitím stávající pracovní síly (např. formou přesčasové práce). Při stále nižším evidenčním počtu zaměstnanců tak vzrostla průměrná mzda ve 4. čtvrtletí o vysokých 5,3 %, což bylo podstatně více než ve zpracovatelském průmyslu (3,7 %) či celé ekonomice (3,8 %).

Tržby ve službách zrychlily dynamiku (při současném poklesu cen), meziročně rostly nejvíce po roce 2007

Tržby ve vybraných službách⁴ se v roce 2015 zvýšily podruhé v řadě, když meziročně zrychlily na 2,6 %. V dopravě a skladování tržby fakticky stagnovaly, když váhově dominantní pozemní a potrubní doprava (+3,9 %) stačila pouze vyrovnat citelný pokles reálných tržeb v letecké dopravě (-3,6 %) a skladování (jehož výsledek byl ovlivněn také vysokou meziroční základnou). Profesní, vědecké a technické činnosti zažily první růst (o 2,1 %) po šesti letech, když k obratu došlo v roce 2015 ve všech dílčích oborech (pouze u reklamy trval mírný růst dokonce již dva roky po sobě). Zrychlený růst ekonomiky se odrazil také v informačních a komunikačních činnostech (+5,5 %). Shodným tempem se tržby zvyšovaly v i administrativních a podpůrných činnostech, jejichž vývoj z velké části ovlivněn pracovními agenturami (u nichž růst tržeb zrychlil o pětinu). Dařilo se však oborům napříč celému odvětví, vyjma cestovních kanceláří (-7,9 %), jejichž tržby klesaly již třetí rok po sobě. Četnější příjezdy domácích i zahraničních hostů (především v letním období) katapultovaly tržby v ubytování (+7,5 %) na nejvyšší meziroční růst po roce 2005. Rekordní byly i tržby ve stravování a pohostinství (+4,1 %), ty však na rozdíl od ubytování zatím nepřekonalý úroveň konjunkturního roku 2008.

Silný růst průmyslu i zahraničního obchodu se odrazily i ve vyšších tržbách v pozemní dopravě

Útlum tržeb cestovních kanceláří pokračoval již třináct čtvrtletí v řadě

Stabilní důvěra spotřebitelů podpořená velmi příznivým vývojem na trhu práce

Ve shodě s trendy ve službách i v samotném maloobchodu meziroční růst tržeb⁵ v roce 2015 akceleroval až na 5,9 % a přiblížil se tak hodnotám z období vrcholných konjunkturních let 2005–2007. V průběhu roku 2015 nedoznala

⁴ Nezahrnují odvětví obchodu, peněžnictví a pojišťovnictví, vědy a výzkumu a také veřejných služeb.

⁵ Maloobchod bez motoristického segmentu, údaj očištěný o počet pracovních dní.

vyústila v nejvyšší růst maloobchodních tržeb po roce 2007

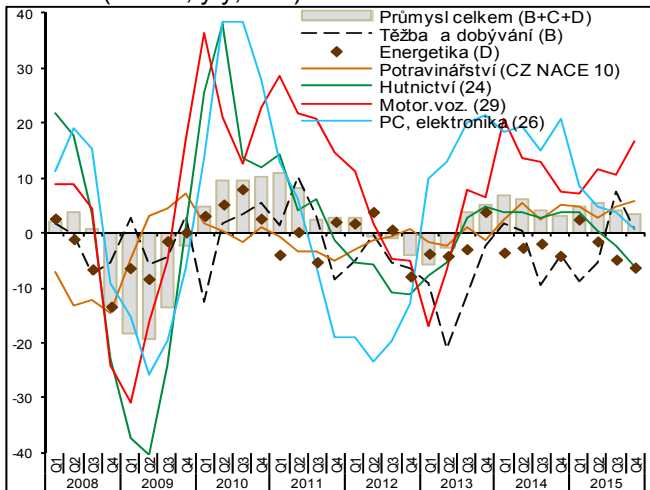
Příznivý cenový vývoj stimuloval poptávku zejména u prodeje PHM a také počítačových i komunikačních zařízení, pomáhal udržet vysoká tempa tržeb internetovým prodejčům

Růst maloobchodních tržeb ČR byl v roce 2015 mezi zeměmi EU čtvrtý nejvyšší, dynamiku EU převyšovala ČR dlouhodobě (vyjma roku 2010)

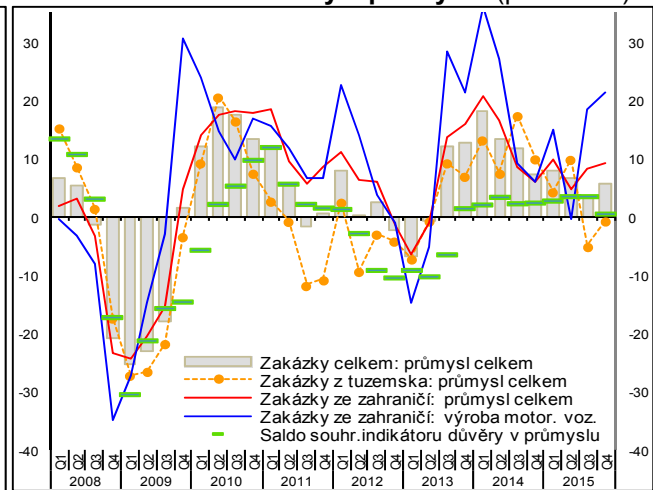
dynamika tržeb významných změn, podobně jako příznivé nálady spotřebitelů. Celé odvětví tradičně táhl prodej nepotravinářského zboží (+6,8 %). Dařilo se však i prodeji potravin (3,9 %), a to i ve specializovaných prodejnách (+3 %), které tak zastavily devět let trvající pokles reálných tržeb. Z ostatních specializovaných prodejen pokračoval silný rozvoj prodeje počítačových a komunikačních zařízení (+10 %), tempo růstu tržeb za výrobky pro kulturu a rekreaci se proti roku 2014 téměř zdvojnásobilo. Již třináct měsíců trval dynamický růst tržeb u čerpacích stanic, které byly ve 4. čtvrtletí 2015 meziročně vyšší o 10,6 % (přesto zůstaly reálně stále o 5 % pod úroveň konce roku 2008). Poptávku stimulovaly nízké ceny PHM (i ve srovnání se sousedními státy), zčásti i vyšší přepravní nároky v souvislosti s růstem ekonomiky i zahraničního obchodu. O osminu se (podobně jako v předchozím roce) zvýšily tržby v obchodu s motorovými vozidly.

Dynamika maloobchodních tržeb⁶ ČR byla v roce 2015 ve srovnání s EU dvojnásobná. Lepších výsledků dosáhly pouze Rumunsko (+8,8 %), Polsko (+6,6 %) a Irsko (+6,3 %). Předkrizovou úroveň tržeb (rok 2008) překonalo 16 členských států, z větších ekonomik nejvýrazněji Polsko (o pětinu), Velká Británie a Francie (shodně o desetinu), s odstupem také ČR (6,3 %) či Německo (4,1 %) a Rakousko (3,7 %).

Graf č. 5 **Produkce v průmyslu a ve vybraných zpracovatelských odvětvích (reálně, y/y, v %)**

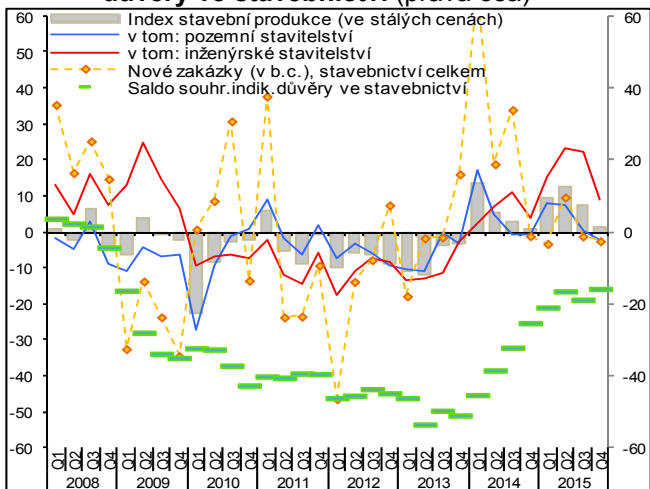

Graf č. 6 **Nové zakázky v automobilovém průmyslu, v průmyslu celkem (b.c., y/y, v %) a saldo indikátoru důvěry v průmyslu (pravá osa)**

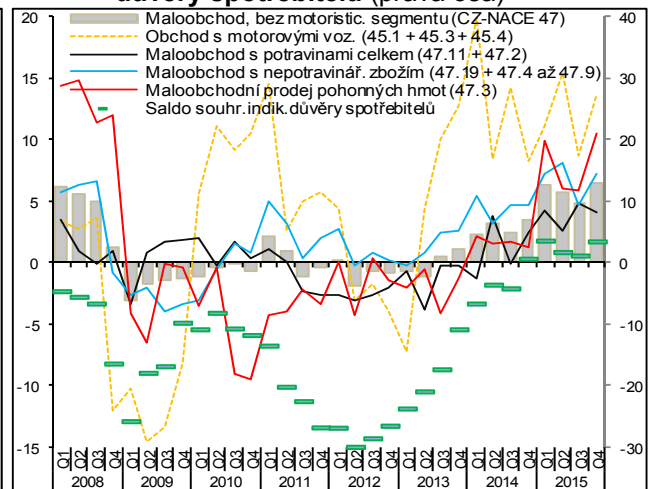

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 7 **Stavební produkce, hodnota nových zakázek (y/y, v %) a saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví (pravá osa)**

Graf č. 8 **Tržby v maloobchodě vč. motoristického segmentu (reálně, y/y, v %) a saldo indikátoru důvěry spotřebitelů (pravá osa)**

Zdroj: ČSÚ

⁶ Maloobchod bez motoristického segmentu, údaj očištěný o počet pracovních dní.